

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет

Затверджено
на засіданні Вченої ради
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка (протокол № 1/2023-24
від 30 серпня 2023 року)

Голова Вченої ради
проф. Сіромський Р.Б.

Силабус курсу

«Мусульманський чинник у світовій історії XX і початку XXI ст.»
для студентів, які навчаються за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
спеціальності 054 «Соціологія»

Назва дисципліни	Мусульманський чинник у світовій історії XX – початку XXI ст.
Адреса викладання дисципліни	вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет Кафедра світової історії модерного часу
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 054 Соціологія
Викладачі дисципліни	Сипко Богдана Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри світової історії модерного часу
Контактна інформація викладачів	bogdana.sypko@lnu.edu.ua https://clio.lnu.edu.ua/employee/sypko-b-v https://lnu.academia.edu/BogdanaSypko
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Zoom або Facebook. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/musulmanskyj-chynnyk-u-svitovij-istoriji-hh-pochatku-hhi-st
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб узагальнити знання студентів-магістрантів з історії мусульманського світу, а також створити “платформу” для обговорення актуальних проблем, пов’язаних з ісламом. Тому у курсі представлено як огляд сучасних історіографічних концепцій, зокрема “зіткнення цивілізацій” С. Гантінгтона, так і методологічних підходів, які потрібні для фахової роботи з ісламознавчою літературою. .
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Мусульманський чинник у світовій історії XX – початку XXI ст.» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 054 Соціологія для освітньої програми Соціологія, яка викладається в II семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Мусульманський чинник у світовій історії XX – початку XXI ст.» є узагальнити знання студентів-магістрантів з історії мусульманського світу. Завдання: ознайомити студентів з особливостями деколонізаційних процесів у мусульманських країнах, причинами формування мусульманських спільнот Заходу та їх характеристиками, функціонуванням міжнародних мусульманських організацій, актуальними проблемами ісламського світу. Навчальна дисципліна формує такі програмні компетентності: <i>А). Загальні компетентності:</i> - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; - здатність працювати в міжнародному контексті. <i>Б). Фахові компетентності:</i> - здатність аналізувати соціальні явища та процеси; - здатність виявляти, діагностувати й інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти. <i>В). Програмні результати навчання:</i> - здійснювати діагностику й інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки; - здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.

**Література для
вивчення дисципліни**

Джерела:

1. Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Рушді С. Сатанинські вірші / Салман Рушді. – К. : Видавництво Жупанського, 2016. – 520 с.
4. Covenant on the Rights of the Child in Islam, 2005. URL: <https://www.whatconvention.org/en/convention/1577>
5. The Cairo Declaration of Human Rights in Islam, 1990.

Література:

1. Зінько С. Іслам у сучасній світовій політиці. – Львів: Простір-М, 2005. – 278 с.
2. Сипко Б. Мусульманська спільнота у житті Французької Республіки (1995–2007 рр.): монографія / Богдана Сипко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 344 с.
3. Cesari J. When Islam and Democracy Meet: Muslims in Europe and in the United States / Jocelyne Césari. – New York : Palgrave Macmillan, 2004. – 284 p.
4. Demant P. Islam vs. Islamism: the dilemma of the Muslim world / Peter Demant. – Westport, Connecticut, London: PRAEGER, 2006. – 313 p.
5. Europe and Islam. Collective monograph / ed. Jaroslav Franc. – Olomouc, 2015. – 310 p.
6. Pędziwiatr K. Od islamu imigrantów do islamu obywateli: muzułmanie w krajach Europy Zachodniej. – Kraków: Nomos, 2005. – 264 s.

Додаткова:

1. Сарацин Т. Німеччина сама себе руйнує. Як ми ставимо на кін долю нашої країни / Тіло Сарацин [Пер. з нім. П. Тарашук]. – К. : Темпора, 2016. – 758 с.
2. Смирнова К. Є. Політичні революції та режимні трансформації у країнах арабського сходу [Електронний ресурс] : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Смирнова Катерина Євгенівна. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/dis_smyrnova.pdf
3. Субх М. А. Трансформаційні процеси в країнах Ради співробітництва арабських держав Затоки в умовах глобалізації (2001–2010 рр.) [Електронний ресурс] : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Субх Максим Алійович. – Київ : Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України, 2015. – Режим доступу : <http://dipacadem.kiev.ua/wp-content/uploads/2012/09/%D0%A1%D1%83%D0%B1%D1%85-%D0%9C.%D0%90-%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%>

4. Якубович М. Від Майдану до АТО: українські мусульмани в умовах військово-політичної кризи (2013–2016) / Михайло Якубович. – Вінниця: Нілан, ТОВ “СІК ГРУП УКРАЇНА”, 2017. – 156 с.

5. Dassetto F. Islam in the European Union: What’s at Stake in the Future? / F. Dassetto, S. Ferrari, B. Marechal. – Brussels : European Parliament, 2007. – 175 p.

6. Islam w Europie : bogactwo różnorodności czy źródło konfliktów? / red. nauk. Marta Widy-Behiesse. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Dialog, 2012. – 304 s.

7. Laurence J. Governments and Muslim Communities in the West: United States, United Kingdom, France and Germany / J. Laurence, P. Strum. – Washington: Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2008. – 60 p.

8. Milton-Edwards B. Islam and Violence in the Modern Era / Beverley Milton-Edwards. – New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2006. – 252 p.

9. RAPPORT D’INFORMATION N° 3964 FAIT en application de l’article 145 du Règlement AU NOM DE LA MISSION D’INFORMATION sur les moyens de Daech. TOME I. – Paris: Assemblée nationale, 2016. – 203 p.

10. RAPPORT D’INFORMATION N° 3964 FAIT en application de l’article 145 du Règlement AU NOM DE LA MISSION D’INFORMATION sur les moyens de Daech. TOME II. – Paris: Assemblée nationale, 2016. – 537 p.

11. RAPPORT D’INFORMATION N° 4551 DÉPOSÉ PAR LA COMMISSION DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES en conclusion des travaux d’une mission d’information constituée le 27 avril 2016 sur la situation migratoire en Europe. – Paris: Assemblée nationale, 2017. – 239 p.

12. Report of OHCHR mission to Bangladesh Interviews with Rohingyas fleeing from Myanmar since 9 October 2016. FLASH REPORT. 3 February 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>

13. Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic Rule of Terror: Living under ISIS in Syria. 14 November 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.globalsecurity.org/military/library/report/2014/hrc_crp_isisS_20141114.pdf

Інтернет-ресурси:

1. <https://www.isdb-pilot.org/> – інтернет-сторінка Ісламського банку розвитку

2. <https://www.isesco.org.ma/> – інтернет-сторінка Ісламської організації освіти, науки та культури

3. <http://arableague-us.org/wp/> – інтернет-сторінка Ліги арабських держав

4. <http://www.oic-oci.org/home/?lan=en> – інтернет-сторінка Організації ісламської співпраці

	5. http://www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/pages/hrcindex.aspx – інтернет-сторінка Ради ООН з прав людини
Обсяг курсу	24 годин аудиторних занять. З них 12 годин лекцій, 12 годин практичних і 66 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : <ul style="list-style-type: none"> - знати: - – відмінності між прикметниками “ісламський”, “ісламістський”, “ісламознавчий”; - – найбільші міжнародні мусульманські міжнародні організації; - – особливості ісламської фінансової системи; – перебіг подій Арабської весни; - – чому в арабському світі ІДІЛ називають “Daesh”, а не “Ісламською державою”; - – суть Катарської дипломатичної кризи 2017–2018 рр. Вміти: <ul style="list-style-type: none"> - – аналізувати ісламські нормативно-правові акти, які визначають права людини; - – пояснити суть конфлікту довкола книги Салмана Рушді “Сатанинські вірші”; - – презентувати та порівнювати різні моделі мусульманських країн; - – здійснювати деконструкцію художніх фільмів на предмет наявності у них стереотипів про мусульман; - – розрізнити хіджаб, нікаб, бурку, чадру та паранджу; - – пояснити витоки конфлікту між мусульманами та буддистами у М’янмі.
Ключові слова	Іслам, мусульманський чинник, ісламізм, ісламські організації, мусульмани.
Формат курсу	Дистанційний
	Проведення лекцій та консультації для кращого розуміння тем.
Теми	<i>Змістовий модуль 1. Формування “мусульманського світу”</i> Тема 1. Деколонізаційні процеси ХХ ст. Формування нових мусульманських держав Тема 2. Формування мусульманських спільнот Заходу, як наслідок деколонізації Тема 3. Основні мусульманські міжнародні організації Тема 4. Особливості ісламської фінансової системи Тема 5. Ісламські нормативно-правові акти, які визначають права людини <i>Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми “мусульманського світу” та їх наслідки для глобальних систем</i> Тема 1. Арабська весна Тема 2. Від фундаменталізму до тероризму. ІДІЛ Тема 3. Міграційна криза: виклик для Заходу Тема 4. Проблема рохінджа.
Підсумковий контроль, форма	Недиференційований залік оформляється за результатами роботи в семестрі.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з профільних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння джерел.
Навчальні методи та	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – групові проєкти,

<p>техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>спільні розробки, тьюторство) проектно-орієнтоване навчання, дискусія. Зокрема, - Усні (лекція, евристична бесіда, доповідь, рецензія, дискусія) - Наочні (медіа-презентації, робота з картами) - Практичні (підготовка міні-групами студентів проєктів-презентацій).</p>
<p>Необхідне обладнання</p> <p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Аудиторія, обладнана медіа-проектором.</p> <p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30 (комбінована контрольна робота по лекційному матеріалі). • опрацювання й обговорення нормативно-правових актів: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20 • участь в обговоренні рекомендованих стрічок: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20: Деконструкція художніх стрічок Хаїфи аль Мансур “Ваджда” (Саудівська Аравія, ФРН, 2012), Ксав’є Дюрінгера “Не покидай мене” (Франція, 2016), Горана Капетановіча: “Халіфат” (Швеція, 2020). • Підготовка колективної презентації (4-5 магістрантів) «Реісламізація після деколонізації» на прикладі окремих держав: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20. • Відвідування лекцій: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов’язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов’язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Залік оформляється за результатами поточної успішності</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу

Мусульманський чинник у світовій історії XX – початку XXI ст.

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
I семестр					
1-й	<i>Тема 1. Вступ до курсу</i> Вимоги. Характеристика понятійного апарату. Наслідки Другої світової війни для умми (трудова та політична міграції, деколонізаційні процеси)	Лекція	Зінько С. Іслам у сучасній світовій політиці. – Львів: Простір-М, 2005. – 278 с. Сипко Б. Мусульманська спільнота у житті Французької Республіки (1995–2007 рр.): монографія / Богдана Сипко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 344 с.	Інформація про презентації Нормативно-правові акти для порівняння 2 год.	1 тиждень
2-й	<i>Тема 2. Аналіз ісламських нормативно-правових актів, які визначають права людини</i> Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р. Каїрська декларація про права людини в ісламі 1990 р. Арабська хартія прав людини 2004 р. Угода про права дитини в ісламі 2005 р.	Практичне заняття	1. Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 2. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021 3. Covenant on the Rights of the Child in Islam, 2005. URL: https://www.whatconvention.org/en/convention/1577 4. The Cairo Declaration of Human Rights in Islam, 1990.	2 год.	1 тиждень
3-й	<i>Тема 3. Формування та роль міжнародних мусульманських</i>	Лекція	1. https://www.isdb-pilot.org/ – інтернет-сторінка Ісламського банку розвитку 2. https://www.isesco.org.ma/	2 год.	1 тиждень

	<p>організації Організація ісламського співробітництва. ІСЕСКО. Ісламський банк розвитку. Ліга арабських держав</p>		<p>– інтернет-сторінка Ісламської організації освіти, науки та культури 3. http://arableague-us.org/wp/ – інтернет-сторінка Ліги арабських держав 4. http://www.oic-oci.org/home/?lan=en – інтернет-сторінка Організації ісламської співпраці</p>		
4-й	<p><i>Тема 4.</i> <i>Арабська весна</i> Політичні та соціально-економічні передумови революційного вибуху Схема «арабської весни». Наслідки для регіону та міжнародний резонанс.</p>	Лекція	<p>Смирнова К. Є. Політичні революції та режимні трансформації у країнах арабського сходу [Електронний ресурс] : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Смирнова Катерина Євгенівна. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/dis_smyrnova.pdf Субх М. А. Трансформаційні процеси в країнах Ради співробітництва арабських держав Затоки в умовах глобалізації (2001–2010 рр.) [Електронний ресурс] : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Субх Максим Алійович. – Київ : Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України, 2015. – Режим доступу : http://dipacadem.kiev.ua/wp-content/uploads/2012/09.pdf</p>	2 год.	1 тиждень
5-й	<p><i>Тема 5.</i> <i>Особливості ісламської фінансової системи</i> Джерела ісламського економічного знання. Визначальні правила діяльності ісламських фінансових установ.</p>	Лекція	<p>Зінько С. Іслам у сучасній світовій політиці. – Львів: Простір-М, 2005. – 278 с.</p>	2 год.	1 тиждень

	Основні етапи становлення та розвитку ісламських фінансових установ. Регіональна специфіка				
6-й	Тема 6. <i>Ісламізм і тероризм</i> Ісламізм. Фундаменталізм. Джихадизм. Феномен ІДІЛ	Лекція	Demant P. Islam vs. Islamism: the dilemma of the Muslim world / Peter Demant. – Westport, Connecticut, London: PRAEGER, 2006. – 313 p. Milton-Edwards B. Islam and Violence in the Modern Era / Beverley Milton-Edwards. – New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2006. – 252 p. RAPPORT D'INFORMATION N° 3964 FAIT en application de l'article 145 du Règlement AU NOM DE LA MISSION D'INFORMATION sur les moyens de Daech. TOME I. – Paris: Assemblée nationale, 2016. – 203 p. RAPPORT D'INFORMATION N° 3964 FAIT en application de l'article 145 du Règlement AU NOM DE LA MISSION D'INFORMATION sur les moyens de Daech. TOME II. – Paris: Assemblée nationale, 2016. – 537 p. Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic Rule of Terror: Living under ISIS in Syria. 14 November 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.globalsecurity.org/military/library/report/2014/hrc_crp_isisS_20141114.pdf	2 год. Список фільмів для аналізу	1 тиждень
7-й	Тема 7. <i>Актуальні виклики ісламського світу.</i> Проблема рохінджа. Катарська дипломатична криза 2017-2018 рр.	Лекція	Report of OHCHR mission to Bangladesh Interviews with Rohingyas fleeing from Myanmar since 9 October 2016. FLASH REPORT. 3 February 2017	2 год.	1 тиждень

			[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf		
8-й і 9-й	<i>Тема 8. Порівняльна характеристика реісламізаційних процесів у мусульманських країнах на зламі XX – XXI ст. Презентації колективних проєктів студентів</i>	Практичні заняття		4 год.	2 тижні
10-й і 11-й	<i>Тема 9. Ісламська тематика у масовій культурі Заходу</i> Ісламський чинник у творчості Ж.-К. Гранже. Стрічка «Ваджда» Хаїфи аль Мансур. Телефільм «Не покидай мене» Ксав'є Дюрінгера, проєкт Горана Капітоновича «Халіфат»	Практичні заняття	Ваджда. Реж. Хаїфа аль Мансур. Саудівська Аравія, ФРН, 2012. Не покидай мене. Реж. Ксав'є Дюрінгер. Франція, 2016. Халіфат. Реж. Горан Капітонович. Швеція, 2020.	4 год.	2 тижні
12-й	<i>Тема 10. Підсумкове заняття</i>	Практичне заняття	Підготовка колективної презентації (4-5 магістрантів) «Реісламізація після деколонізації» на прикладі окремих держав.	2 год. Тестова контрольна робота	2 тижні